

Пріоритетні напрями розвитку сільського зеленого туризму в Закарпатській області

Розкрито сутність сільського зеленого туризму й обґрунтовано основні пріоритетні напрями розвитку сільського зеленого туризму на Закарпатті. Розглянуто роль і місце сільського зеленого туризму в розвитку туристичної галузі області. Висвітлено актуальні проблеми й аспекти удосконалення розвитку та успішного функціонування сільського зеленого туризму на регіональному рівні, запропоновано ефективні засади функціонального розвитку сільського зеленого туризму в Закарпатській області.

Ключові слова: сільський зелений туризм, пізнавальний та екстремальний туризм, рекреаційно-оздоровчі центри, агротуристичний сервіс.

Постановка наукової проблеми та її значення. Рациональне використання ресурсів сільської місцевості України є одним із важливих компонентів розв'язання проблем економічного розвитку, збереження історико-культурних традицій, народних ремесел і природного середовища. В сучасних умовах господарювання для задоволення потреб людей, що проживають в умовах урбанізованого середовища, значну роль відіграє сільський зелений туризм, який здатний забезпечити економічну та демографічну стабільність у сільських місцевостях та вирішити їх соціально-економічні проблеми. Сільський зелений туризм є компонентом комплексного розвитку сільських територій і сільської інфраструктури, а також чинником стратегії подолання бідності на селі. Закарпатська область за своїми фізико-географічними, кліматичними, природно-ресурсними та соціально-економічними умовами відноситься до територій, найбільш сприятливих для розвитку сільського зеленого туризму. Визначальні чинники при цьому – наявність гірської системи Східних (Українських) Карпат, комфортні кліматичні умови Закарпатської низовини, унікальні та різноманітні бальнеологічні ресурси, багатство флори і фауни, розвинута мережа транспортного сполучення, велика кількість історичних пам'яток культури й архітектури.

Аналіз досліджень цієї проблеми. У науковій літературі лише частково висвітлено роль і поняття сільського зеленого туризму. Ця проблема знайшла відображення у працях таких учених, як М. Рутинський, Ю. Зінко «Сільський туризм» (2006), Н. Васильєвої (2006), В. Гловацької, Л. Черчик, Ф. Прокопи. Закарпаття з позицій розвитку сільського туризму досліджували такі науковці, як В. Мікловда, М. Пітюлич, М. Лендел, Ю. Кушнір, О. Молнар [7], О. Сідун, В. Пересоляк, З. Кок (2010), які показали особливості функціонування сільського зеленого туризму. Т. Лужанська, С. Махлинець, Л. Тебляшкіна у роботі «Сільський туризм: історія, сьогодення та перспективи» (2008) представили історію та сучасні проблеми розвитку сільського туризму в регіоні. Проте сьогодні не існує єдиної спільної думки серед фахівців щодо понять «сільський туризм», «зелений туризм», «агротуризм», «екотуризм». Можливості становлення та організації сільського туризму на Закарпатті й надалі залишаються не повністю розкритими і потребують подальшої наукової розробки.

Мета статті – обґрунтування основних напрямів пріоритетного розвитку сільського зеленого туризму на Закарпатті.

Основні завдання:

- розкрити сутність сільського зеленого туризму;
- поглибити поняття сільського зеленого туризму;
- обґрунтувати основні напрями пріоритетного розвитку сільського зеленого туризму на Закарпатті.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Незважаючи на позитивні зрушення в розвитку рекреаційно-туристичного комплексу Закарпаття, сучасний стан його матеріально-технічної бази залишається на недостатньому рівні. Тому потрібно звернути увагу не на збільшення кількості рекреаційних об'єктів і їх потужностей, а на налагодження конкурентоспроможного ринку рекреаційних послуг шляхом модернізації наявної відпочинкової інфраструктури та поширення малих форм рекреації, зокрема сільського зеленого туризму.

Перспективи розвитку сільського зеленого туризму на Закарпатті є сприятливими з огляду на наявність значних ресурсів. У подальшому на Закарпатті увагу слід приділяти оздоровчо-лікувальній діяльності, яка приваблює значну кількість відпочиваючих. При цьому слід пам'ятати, що Сваляв-

ська група мінеральних вод практично повністю освоєна в експлуатаційному відношенні. Майже всі родовища використовуються для лікування у санаторіях і для розливу мінеральних вод за досить низькою ціною. Потрібно зробити акцент на використанні більш перспективних родовищ мінеральних вод: Ужанської та Міжгірської груп. У них є унікальний вміст мікроелементів («Поляна-Квасова», «Сойминська», «Келечинська»). У мінеральних водах Ужанської групи є мікроелементи в різних комбінаціях і кількостях, що відповідають терапевтичним дозам. Це зумовлює можливість їх застосування для лікування різних патологій органів травлення, серцево-судинної, ендокринної, периферійної, нервової та інших систем [6].

Також перспективним є використання термальних вод. Про це засвідчують досягнення угорських науковців. Доцільно будувати в області рекреаційно-оздоровчі центри, використовуючи відомі передові технології у цій сфері та пропозиції закарпатських науковців. Для цього в області є значні ресурси. Так, у Берегівському районі, який найкраще розвідано, виявлено 6 родовищ геотермальних вод. У цілому ряді свердловин глибиною 600–1000 м отримано гарячі термальні води різної мінералізації (1–8 г/л) із температурою до 50 градусів. Деякі свердловини вже експлуатуються – для плавального басейну учбово-спортивної бази «Закарпаття» (м. Берегово); для лікування рекреантів у санаторії «Косино». Також перспективними є геотермальні родовища у Хустському, Мукачівському й Іршавському районах [3].

У Закарпатській області й надалі слід розвивати пізнавальний туризм (пішохідний туризм, екскурсії, у т. ч. у природно-заповідні території). Тут за останні десять років площі природно-заповідного фонду суттєво зросли і становили у 2008 р. 159,2 тис. га, тобто 12,4 % від площі області [4]. За цим показником область досягла рівня країн ЄС і є одним із лідерів серед регіонів України. До того ж, держуправління екоресурсів співпрацює з державними установами та громадськими організаціями Угорщини для створення двохстороннього природно-заповідного об'єкта, куди з української сторони пропонується включити майбутній регіональний ландшафтний парк «Притисянський» (площею до 30–40 тис. га), а з угорської сторони – низку аналогічних об'єктів Сатмар-Берегського району [9]. Було підписано угоду про участь держуправління у проекті «ІНТЕРРЕГ» із вивчення можливості створення спільних угорсько-українських природоохоронних територій. Згідно із спільними українсько-угорськими дослідженнями, в області пропонується взяти їх під охорону вздовж річок Тиса, Латориця та Боржава на площі до 14 тис. га. Мета спільного проекту відповідає принципам розбудови Національної екологічної мережі як частини Всеєвропейської.

Враховуючи унікальність географічного розміщення області, держуправління екоресурсів приділяє значну увагу перспективі створення спільних міжнародних охоронних територій, зокрема водно-болотних угідь міжнародного значення. Так, в області на обліку перебуває об'єкт водно-болотних угідь міжнародного значення (рішення від 29.07.2004 р. Бюро Конвенції про водно-болотні угіддя), який розміщений на території НПП «Синеvir» – озеро Синеvir площею 29 га. Перспективним є гідрологічно-ботанічний заказник «Глуханя», розташований там же. Розглядаються пропозиції щодо відновлення найбільших водно-болотних угідь «Чорний Мочар» [2].

Держуправлінням екоресурсів вживаються заходи щодо виявлення природних територій, перспективних для наступного заповідання та збереження біо- і ландшафтного різноманіття, їх обстеження та підготовки наукових обґрунтувань для включення до майбутньої екомережі. У цьому напрямі продовжуються наукові дослідження зі створення гідрологічних, іхтіологічних та орнітологічних заказників місцевого значення площею до 2,5 тис. га у Міжгірському, Мукачівському й Ужгородському районах.

Перспективи розвитку сільського зеленого туризму на Закарпатті є значними і вони можуть бути реалізовані в таких напрямках:

- розширення кола міжнародних зв'язків для надання необхідної та ефективної інформації стосовно сільського туризму;
- розвиток дорожньо-транспортної інфраструктури;
- вирішення питань щодо збільшення пропускної спроможності переходів на кордонах, координації дій між органами влади прикордонних адміністративних одиниць у питаннях природоохоронних заходів;
- аналіз ринку сільського туризму з метою визначення кола потенційних клієнтів. Сьогодні важливо провести ряд ефективних заходів як щодо залученню традиційного контингенту відпочиваючих, так і закордонних;

- оцінка характеру та масштабів конкуренції зі сторони інших регіонів і країн у сфері розвитку сільського туризму;
- розробка пілотних проектів, які дадуть змогу наочно продемонструвати користь від сільського туризму;
- активізація створення гостинних дворів, їх реклама;
- проведення уніфікованої категоризації відпочинкових осель;
- застосування комп'ютерної системи резервування місць;
- здійснення архітектурно-ландшафтної реконструкції об'єктів туризму;
- будівництво соціально-культурних закладів у стилі та традиціях відповідних територій;
- упорядкування та розвиток фітосанаторної привабливості сіл, міст для екотуристів;
- розширення спектру послуг у сільському туризмі;
- використання альтернативного транспорту: декоративні кінні повозки для перевезення туристів на короткі відстані, прокат велосипедів і веломобілів;
- регулярне проведення тренінгів для господарів агроосель і сільських працівників, задіяних в агротуристичному сервісі;
- розробка анімаційних програм для збільшення тривалості перебування відпочиваючих у сільських оселях;
- створення інформаційних центрів, які б займалися збором і оперативним поновленням інформації про власників агроосель, стан їх наповненості, кон'юнктуру ринку, атракційні місця тощо;
- відновлення традицій селян щодо побуту, приготування смачних страв і вишуканого сервісу туристам;
- регулярне проведення сільських вечорниць, забав для залучення до них туристів;
- організація районних конкурсів на кращий гостинний двір, побутовий сервіс і культурні розваги для туристів;
- формування нових маршрутів визначними місцями, огляд архітектурних і культових споруд і т. д.;
- створення та постійне поновлення веб-сторінки регіону на терені сільського туризму.

З метою активізації пріоритетних для Закарпатської області видів туризму необхідно прискорити:

- формування пріоритетних зон для розвитку гірськолижного спорту, забезпечення гірськолижних комплексів необхідним обладнанням (підйомники, снігові пушки);
- реставрацію, збереження архітектурно-історичних пам'яток і їх включення до спеціалізованих туристичних маршрутів;– формування багатопрофільного туризму Чорногорського хребта з метою створення Всеукраїнського туристичного центру «Говерла» для сходження на найвищу точку України та туристично-рекреаційного центру «Колочава – Синевир», одним із напрямів діяльності якого будуть відновлення єдиного в світі музею лісосплаву, а також створення міжнародного центру «Школа в природі».

На полонині Руна у Перечинському районі планується будівництво гірськолижного, курортно-санаторного й історично-культурного центру. Передбачається спорудження вісьмох туристичних центрів – безпосередньо на полонині Руна, поблизу високогірного озера Велике Тросте, поблизу сіл Тур'я-Поляна, Лумшори, Ликіцари, Липовець, Турички, Полянська Гута. Загальна площа комплексу – близько 60 тис. га, найдовша гірськолижна траса сягатиме 8 км. Планується побудувати понад 340 готелів, пансіонатів, котеджів і гірських притулків на майже 18 900 місць. Туристичний центр прийматиме відпочиваючих протягом цілого року, адже, крім того, що на полонині 120 днів лежить сніг, у всіх центрах комплексу працюватимуть спа-центри, аквапарки, розважально-спортивні заклади тощо. А в Лумшорах, Тур'ї-Полянці ще й лікуватимуть мінеральною водою [10].

На регіональному рівні доцільно випускати періодичні бюлетені про ресурси і фінансово-економічні можливості та передумови розвитку сільського туризму, поширювати їх серед сільських громад. Постійно проводити сертифікацію агроосель, які вже діють у регіоні, із присвоєнням їм особливих знаків залежно від комфорту, набору послуг та інших особливостей, розміщуючи інформацію на веб-сайтах. Власників агросадиб необхідно забезпечити методичними та практичними рекомендаціями стосовно організації сільського туризму [8].

Для того, щоб підвищити привабливість сільського зеленого туризму на Закарпатті, потрібно приділити значну увагу підвищенню якості послуг, модернізувати та реконструювати об'єкти розміщення, а також залучати інвестиції в діяльність агросадиб. Для подальшого чіткішого визначення та структуризації критеріїв, за допомогою яких можна було б відрізнити сільський туризм від усіх

інших і сегментувати його за формами організації сільського дозвілля, необхідно законодавчо закріпити низку вимог до сільського житла та його власників, які надають послуги з сільського туризму, та здійснити категоризацію садиби.

Категоризація у сфері сільського зеленого туризму «Українська гостинна садиба» має чотири категорії, кожна з яких позначається відповідним знаком. Знак «Українська гостинна садиба» включає композицію із словосполученням українською мовою «українська гостинна садиба», англійською – «ukrainian guest house» та графічного символу, на якому зображена українська хатинка. Під хатинкою – одна, дві або три квітки. Кожна з чотирьох категорій засобів розміщення позначається знаком:

1. Базова (найнижча) – знак без квітки.
2. Перша – з однією квіткою.
3. Друга – з двома.
4. Третя (найвища) – з трьома.

Наявність знаку дає право сільському господарю повідомляти про відповідну якість житлових умов і рівень послуг у засобах реклами й інформації, встановлювати плату тощо. Цей знак надається Спілкою сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні терміном на два роки, що засвідчується відповідним сертифікатом, і може використовуватися як маркетинговий інструмент у зростанні популярності садиби.

Щоб сільський туризм набув в області помітного розвитку, сільські громади повинні подбати не тільки про гостинність і підвищення якості послуг, а й про впорядкування смітників, вигрібних ям, вбиралень, доріг, гірських потічків та ін.

Важливим є проведення семінарів і тренінгів із основ організації агротуристичного бізнесу. Тематика повинна орієнтуватися на регіональні особливості та включати такі напрями:

- правові та фінансово-економічні аспекти організації агротуристичного бізнесу;
- механізм створення і просування агротуристичного продукту на ринок послуг, роль реклами в розвитку агротуристичного бізнесу;
- основи маркетингу сільського туризму;
- місце і роль сільської громади в розвитку сільського туризму;
- гостинність і організація розміщення та харчування сільських туристів;
- основи краєзнавчо-пошукової роботи;
- роль народних промислів у розвитку й організації сільського туризму;
- екологічні та соціальні «правила поведінки» для виробників і споживачів сільського туристичного продукту;
- практичні заняття з організації активного відпочинку сільських туристів (пішохідні, водні, велосипедні, кінні, лижні походи та прогулянки, збирання грибів, дикорослих ягід і лікарських рослин, вудіння риби, полювання тощо);
- правила безпеки та надання першої невідкладної медичної допомоги під час активного відпочинку.

З метою популяризації внутрішнього туризму в області розробляються нові туристичні маршрути:

1) Великоберезнянський район – прокладено 24 туристичних маршрутів, із яких вісім – велосипедних;

2) розроблено проект «Зелений ровер», який проходить через біосферний заповідник «Східні Карпати» й обіймає територію України, Словаччини та Польщі;

3) Рахівський район – у рамках швейцарсько-українського проекту FORZA облаштовано 80 км екологічного маршруту.

Створено необхідні нормативно-правові засади для формування місцевих інформаційних центрів. До основних повноважень міських державних адміністрацій і виконавчих органів місцевого самоврядування, окрім розробки й упровадження заходів щодо захисту місцевих туристичних ресурсів, належить сприяння туристичній діяльності на території міста й створенню сучасної туристичної інфраструктури; здійснення соціальної реклами туристичних ресурсів; надання суб'єктам туристичної діяльності методичної та консультативної допомоги щодо їх роботи; залучення підприємств, установ і організацій, розміщених на підпорядкованій їм території. До розв'язання проблем розвитку туризму в регіонах відноситься також й утворення відповідних інформаційних центрів.

Закарпатська область могла б стати одним із європейських центрів для проведення різних наукових конференцій, з'їздів, семінарів із сільського туризму, спортивних змагань з огляду на можливість

поєднання відпочинку та професійних зібрань. Науковці області організують чимало таких заходів. Однак стримує цю діяльність відсутність належного авіасполучення та конференц-залів, черги на митницях тощо.

Додаткового розвитку потребують окремі види екстремального туризму (параглайдинг, спелеотуризм, скітури), частково – спортивного та культурно-історичного напрямку. Параглайдинг уже успішно розвивається на Закарпатті. Щорічно відбуваються польоти у районі Боржавських полонин і гори Полонина Руна. Спелеотуризм має шанси для розвитку в Тячівському районі, адже тут є декілька печер (с. Угля, Широкий Луг) [5].

Позитивним є те, що спроби привернути увагу до екстремального відпочинку на Закарпатті протягом останніх років виявились успішними. Відбулися три масові туристично-спортивні дійства: чемпіонати України зі спортивного орієнтування та техніки пішохідного туризму, міжнародний турнір із туризму «Кубок Карпат». У травні на полонині Драгобрат і м. Ужгороді відбулися фестивалі «Планета Драгобрат» та «Екстрим-фест».

Успіх роботи в туристичній сфері безпосередньо залежить від кваліфікаційного рівня професійних кадрів. Відомо, що туристичні послуги будуються на принципах сучасної гостинності, де ставляться певні вимоги до підготовки кадрів для туристично-готельного сервісу. Для успішного вирішення всього різноманіття завдань із обслуговування гостей персоналові туристських закладів необхідно оволодіти знаннями та постійно їх удосконалювати. Динамізм розвитку туризму потребує і теоретичного осмислення й узагальнення тенденцій, що відбуваються у світі подорожей із його прагненням до пізнання нового, комунікацій людей різних вікових, соціальних, релігійних, освітніх категорій.

Однією з проблем є низький рівень послуг через непрофесійність кадрів. Гостинній садибі не вистачає добре підготовлених спеціалістів, які б вміли застосовувати отримані теоретичні знання на практиці. Очевидним є те, що лише фахівець зможе бути конкурентоспроможним на туристичному ринку, здатним до активної роботи, постійного самовдосконалення, глибоко аналізувати ринкову ситуацію. В якості джерела професійної підготовки, оновлення знань і перепідготовки кадрів важливо систематично враховувати проблеми, які виникають на ринку праці, а також у сферах економіки, права, готельного господарства, менеджменту тощо. Фахівець має володіти іноземними мовами, навичками організаторської та управлінської діяльності, вміти приймати професійні рішення з урахуванням їх соціально-економічних наслідків для розвитку туристської галузі, забезпечуючи безпеку туристів, оцінювати історичні та сучасні туристські процеси.

Обґрунтовуючи інноваційні підходи до туристської освіти, доцільно враховувати входження до системи туристичних зв'язків, постійно аналізувати зміни, що відбуваються в туристській практиці, рівень готовності майбутніх спеціалістів до професійної діяльності, адаптації до нових ситуацій на туристському ринку. Серед першочергових завдань слід виділити набуття, удосконалення майбутніми фахівцями технічних і технологічних знань, орієнтованих на гостинність, щирість, доброзичливість, створення атракційної атмосфери.

Важлива увага має приділятися рекламній кампанії. Рекламно-інформаційна діяльність у сфері сільського туризму передбачає визначення переваг клієнтів, споживачів послуг сільського туризму, їх мотивацію; сегментацію різних аспектів діяльності у сільському туризмі (наявні послуги, інфраструктура й об'єкти розміщення, екскурсійне обслуговування, ціноутворення, конкурентне середовище тощо); створення регіональних брендів сільського туризму (визначення унікальних особливостей району: культурні й етнографічні традиції, природні можливості, суспільні цінності тощо) для послідовного створення в області та просування її позитивного іміджу в Україні та за кордоном; розробку рекламних матеріалів, буклетів тощо; участь у виставково-ярмаркових заходах, конференціях, семінарах; створення інтернет-сайтів об'єктів сільського туризму; проведення медіа-акцій.

Проблемою для області є те, що, маючи сучасні бази прийому відпочиваючих, власники не в змозі гідно прорекламувати їх. Вирішити це питання можна через проведення різнопланових рекламних ознайомчих турів і залучення представників ЗМІ, туристичних операторів провідних туристичних фірм до місць відпочинку.

На Закарпатті безліч проблем виникає під час транспортного обслуговування іноземних туристів. Особливо їх не задовольняє технічний стан доріг, робота автозаправних станцій, якість бензину, ремонт іномарок, на яких вони приїжджають. Паркінг іноземних автотранспортних засобів повинен бути зручним і забезпечений службою охорони цілодобово. І тут треба невідкладно прискорити виконання комплексної програми з реконструкції доріг силами сільських громад, державних і комерційних структур.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У сучасних умовах господарювання для задоволення потреб людей, які проживають в урбанізованому середовищі, значну роль відіграє сільський зелений туризм, який здатний забезпечити економічну та демографічну стабільність у сільських місцевостях, вирішити їхні соціально-економічні проблеми. Для подальшого розвитку сільського зеленого туризму в Закарпатській області необхідно виконати такі завдання: створити організаційно-правові й економічні умови для прискорення розвитку сільського зеленого туризму; сформувати сучасну маркетингову стратегію просування продукту сільського зеленого туризму на внутрішньому та міжнародному ринках; підвищити якість обслуговування у сфері сільського зеленого туризму; сформувати сучасну цілісну нормативно-правову базу у сільському зеленому туризмі.

Перспективами подальших досліджень сільського зеленого туризму на Закарпатті є створення і розробка конкурентоздатного на внутрішньому та світовому ринках національного туристичного продукту, який максимально задовольнятиме потреби як українців, так і іноземців. Розвиток зеленого туризму дозволить, окрім розширення внутрішнього та постійного збільшення обсягів в'їзного туризму, забезпечити комплексний розвиток рекреаційних територій і туристичних центрів із урахуванням соціально-економічних інтересів їхнього населення. Особливо слід зазначити, що розвиток сільського та зеленого туризму впливає на поліпшення умов і якості життя на селі у зв'язку з тим, що він розширює сферу зайнятості сільського населення, особливо жінок, і дає додатковий заробіток.

Джерела та література

1. Варивода Є. І. Туризм і його місце в соціально-економічному розвитку Закарпаття / Є. І. Варивода // Наук. вісн. УжНУ. Сер. : Економіка. – 2001. – № 9. – С. 45.
2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2004 року № 1183 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
3. Закарпаття 2010 : статистичний щорічник. – Ужгород : Голов. упр. статистики в Закарпатській області, 2010. – С. 163.
4. Закарпаття 2011 : статистичний щорічник. – Ужгород : Голов. упр. статистики в Закарпатській області, 2011. – С. 142.
5. Крайняк І. І. Розвиток екотуристичної діяльності в Закарпатті / І. І. Крайняк // Наук. вісн. УжНУ. Сер. : Економіка. – 2005. – № 17. – С. 192.
6. Митровцій І. Організація туристично-рекреаційного процесу в нових економічних умовах: проблеми і перспективи [Електронний ресурс] / І. Митровцій, С. Болдижар. – Режим доступу : www/tour.com.ua/publications
7. Молнар О. С. Оцінка наявного туристично-рекреаційного потенціалу рекреаційних зон Закарпаття [Електронний ресурс] / О. С. Молнар, О. І. Марченко. – Режим доступу : www.karpati.com
8. Сільський зелений туризм – моя власна справа // Методичні рекомендації власнику сільської садиби. – Львів : Львів. обл. служба зайнятості, 2006. – 23 с.
9. Стеченко Д. М. Управління регіональним розвитком / Д. М. Стеченко. – К. : Вища шк., 2000. – 222 с.
10. Ядловський Я. Чого нам чекати від літнього туристичного сезону? / Я. Ядловський // Новини Закарпаття. – 2009. – № 47–48. – 30 квіт. – С. 4.

Симочко Анна. Приоритетные направления развития сельского зеленого туризма в Закарпатской области. Раскрыта сущность сельского зеленого туризма и обоснованы основные приоритетные направления развития сельского зеленого туризма на Закарпатье. Рассмотрены роль и место сельского зеленого туризма в развитии туристической отрасли области. Освещены актуальные проблемы и аспекты совершенствования развития и успешного функционирования сельского зеленого туризма на региональном уровне, предложены эффективные принципы функционального развития сельского зеленого туризма в Закарпатской области.

Ключевые слова: сільський зелений туризм, познавательный и экстремальный туризм, рекреационно-оздоровительные центры, агротуристический сервис.

Symochko Anna. Priority Directions of Development of Rural Tourism in the Transcarpathian Region. The article reveals the essence of rural tourism and proved the basic priorities of rural tourism in Transcarpathia. The role and place of rural tourism in the development of the tourism industry of the region. The topical issues and the improvement of the development and success of rural tourism at regional level proposed effective functional principles of rural tourism in the Transcarpathian region.

Key words: rural green tourism, cognitive and extreme tourism, recreation and health centers, agrotouristsky service.

Стаття надійшла до редколегії
11.04.2013 р.